

Сећање на једну изложбу

Једна изузетна изложба у Чачку: Меморијал прве југословенске изложбе 1904.

Изложба названа: Меморијал прве југословенске изложбе 1904. организована за време летњих месеци у Чачку, спада, несумњиво, у најзначајније културне манифестације последњих година код нас. Уједно, она је још један доказ изузетних напора ентузијаста из галерије „Надежде Петровић“ да нашој публици прикажу дела српских, бугарских, словеначких и хрватских уметника настала на почетку овог века. Замишљена је као меморијална изложба прве југословенске изложбе која је на иницијативу ондашње великошколске омладине била отворена 5. септембра 1904. године на другом спрату Велике школе у Београду. Тада је било изложено око 450 слика, што је представљало снажну манифестацију напора за остварење културног јединства Јужних Словена, и што је, такође, имало своју јасну политичку по задину у време када се већ назирало скоро ослобођење још неслободних балканских народа, и када се прижељкивало и њихово уједињавање.

Данашња, меморијална, изложба са 92 експоната, сасвим је успела да дочара ликовни штимунг из времена пре 1910. године. Наиме, како су нека уметничка дела, излагана 1904. у међувремену нестале или постала недоступна савременој публици, за меморијалну изложбу узета су дела из истог круга уметника, али без ограничења годином 1904. То је у овом тренутку представљало свакако најидеалније решење, што уједно показује каквим су све проблемима били суочени организатори меморијалне изложбе.

Посматрана ван ових историјских и емоционалних а-

спектаката, изложба је изврстан докуменат за изучавање уметничке климе у време када су се импулси из европских уметничких центара мешили са тек формираном домаћом уметничком традицијом. Неколико експоната на овој изложби (као што су Бецићев „Акт девојчице“, Грохарова „Шкофја Локе у снегу“, „Ресник“, Надежде Петровић и „Мост цара Душана“ Милана Миловановића), представљају датуме у развоју наше новије уметности. Афинитети су се за више од пола века, наравно, изменили, и, ако су изложбом од 1904. доминирали Павај Јовановић и Влахо Буковац, данас, мирније посматрано, свако дело добија своје место у шароликом мозаику ликовних струјања у првој деценији XX века.

Бројне посете овој изузетно пријатно аранжираној изложби потврђују њену важност и говоре о завидном културном животу у Чачку. Замишљена да буде отворена у периоду од 4. јула до 15. августа, изложба је продужена до 15. септембра, како би се приклучили и бугарски уметници, што би јој свакако дало изузетну комплетност. Изванредно опремљен каталог, поред уводне речи директора галерије Слободана Санадера и стручног осврта Станислава Жиковића, садржи и биографске нотице о уметницима текст из 1904. којим се уметници позивају да учествују на изложби и репродукције свих експоната изложених на овом меморијалу. Изложба МЕМОРИЈАЛ ПРВЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ИЗЛОЖБЕ 1904. једна је од изузетно важних културних манифестација организованих последњих година у галерији „Надежде Петровић“ у Чачку.

Првослав МИТИЋ